

Provincie Utrecht
Postbus 80300
3508 TH Utrecht
landelijkgebied@provincie-utrecht.nl en statengriffie@provincie-utrecht.nl

Datum: 16-02-2026

Onderwerp: Zienswijze van CDA Rhenen op het Ontwerp Utrechts Programma Landelijk Gebied (UPLG), Omgevingsvisie en Omgevingsverordening

Geachte leden van Gedeputeerde en Provinciale Staten van de provincie Utrecht,

Het CDA Rhenen dient hierbij een zienswijze in op het Ontwerp Utrechts Programma Landelijk Gebied (UPLG), de Omgevingsvisie en Omgevingsverordening. Vanuit onze overtuiging van rentmeesterschap, verantwoordelijkheid en verbondenheid tussen mens, natuur en gemeenschap, voelen wij ons geroepen om dit plan kritisch te beoordelen.

Wij erkennen dat bescherming en herstel van natuur, water en klimaat noodzakelijk zijn. Tegelijkertijd zijn wij ervan overtuigd dat duurzaam beleid alleen kans van slagen heeft wanneer het recht doet aan mensen die het gebied dagelijks beheren, wanneer het uitvoerbaar is en wanneer lasten en verantwoordelijkheden eerlijk worden verdeeld.

In de huidige vorm voldoet het Ontwerp UPLG hier niet aan. Voor onze gemeente leidt dit programma tot onevenredige druk op agrarische familiebedrijven, aantasting van de leefbaarheid van het buitengebied en verlies van sociaaleconomische samenhang.

Rhenen: landbouw als dragende kracht van gemeenschap en landschap

Rhenen is met Achterberg en het omliggende Binnenveld, een plattelandsgemeente waar landbouw, natuur en dorpen onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Agrarische familiebedrijven zijn niet alleen producenten van voedsel, maar ook beheerders van het landschap, dragers van lokale economie en onderdeel van sociale netwerken in het buitengebied.

Het CDA Rhenen staat voor een sterke, vitale landbouwsector die:

- bijdraagt aan voedselzekerheid dichtbij huis;
- zorg draagt voor landschap en biodiversiteit;
- perspectief biedt aan gezinnen en opvolgende generaties.

Het Ontwerp UPLG zet deze samenhang onder druk. Wanneer boeren verdwijnen, verdwijnt niet alleen productie, maar ook kennis, betrokkenheid en verantwoordelijkheid voor het gebied. Dat verlies is onomkeerbaar.

Rentmeesterschap vraagt om uitvoerbaar en eerlijk beleid

Het juridisch vastleggen van een norm van 40 kg NH₃/ha/jaar voor grondgebonden bedrijven en een reductie-eis van 90–95% voor niet-grondgebonden bedrijven in de Omgevingsverordening legt een zware en harde verplichting op aan agrarische bedrijven in Rhenen, zonder dat is aangetoond dat deze normen haalbaar zijn.

Onhaalbare doelen ondermijnen het draagvlak. Reductiedoelen van 90–95% voor onze niet-grondgebonden Rhenense bedrijven zijn niet realistisch. Deze reducties zijn alleen haalbaar door middel van ingrijpende technieken die haaks staan op een diervriendelijke bedrijfsvoering, zoals natuurlijke ventilatie en het buiten laten lopen van dieren. En dat terwijl we in onze provincie toch juist zeggen te kiezen voor dierenwelzijn en een meer natuurlijke bedrijfsvoering, met frisse lucht en dieren die, waar mogelijk, buiten lopen. Als u dierwaardige en natuurlijke dierhouderij systemen belangrijk vindt, dan moet u ervoor zorgen dat wet- en regelgeving die ontwikkeling ondersteunt en niet onbedoeld afremt of onmogelijk maakt.

Ook de norm voor de grondgebonden bedrijven van 40 kg ammoniak per hectare per jaar is te streng en daardoor voor het grootste gedeelte van de bedrijven onhaalbaar. Daarbij is deze norm gekoppeld aan de hoeveelheid hectares van een bedrijf. Door deze emissieruimte te koppelen aan de hoeveelheid hectares, terwijl diezelfde

overheid landbouwgrond onttrekt voor natuur en woningbouw, wordt de reductieopgave door overheidskeuzes veroorzaakt, maar volledig bij individuele ondernemers neergelegd. Dit staat haaks op het CDA-principe van gespreide verantwoordelijkheid. Overheidsbeleid mag niet leiden tot een stapeling van lasten op één groep, zonder invloed of compensatie.

In Rhenen is dit heel concreet merkbaar. Door lopende en geplande woningbouw en de door u gewenste natuuruitbreidingen in het Binnenveld, zal structureel landbouwgrond verdwijnen. Voor vrijwel iedere melkveehouder betekent dit dat de hoeveelheid landbouwgrond in hun bedrijf de komende tien jaar krimpt. Omdat de beschikbare hectares direct verbonden zijn aan emissieruimte, ontstaat zo een extra en vaak onhaalbare reductieopgave. Met andere woorden: de overheid creëert via haar ruimtelijke keuzes een juridisch afdwingbare situatie waarin individuele ondernemers verplicht worden te voldoen aan normen die zij niet kunnen beïnvloeden of realiseren.

Rentmeesterschap betekent verantwoordelijkheid nemen voor zowel natuur als mensen. Het betekent doelen stellen die haalbaar zijn, en niet vooruitlopen op uitkomsten die in de praktijk niet waargemaakt kunnen worden. Beleid dat ertoe leidt dat het merendeel van de bedrijven vanaf 2035 structureel in overtreding is, ondermijnt rechtszekerheid en het vertrouwen in de overheid. Dat past niet bij een betrouwbare overheid, waarvoor het CDA Rhenen staat.

Wij verzoeken u daarom nadrukkelijk om:

- Geen generieke, juridisch harde normen vast te leggen zonder aantoonbare brede haalbaarheid;
- De 40 kg-norm en de 90–95% reductie-eis te schrappen uit de Omgevingsverordening en een ambitie voor haalbare normen en eisen te formuleren op basis van praktijktoetsing en onafhankelijke doorrekening;
- Maatwerk mogelijk te maken per bedrijfstype en gebied;
- Rechtszekerheid te waarborgen, zodat ondernemers weten waar zij aan toe zijn en kunnen investeren met vertrouwen; de borging van emissiereducties moet landelijk gebeuren, niet per provincie apart;
- De gevolgen van grondonttrekking voor natuur, woningbouw en andere functies niet volledig af te wentelen op individuele agrarische ondernemers; als dit niet anders kan, compenseer dan deze hectares;
- De emissieplafonds van grondgebonden bedrijven niet te verbinden met de hoeveelheid hectares.

Samenwerken met boeren in plaats van verdringen

In het Ontwerp UPLG worden in onze gemeente essentiële percelen aangewezen als nieuwe natuur. Daarmee legt de provincie 'top-down' een ruimteclaim neer van 84 hectare in het Binnenveld.

Dit betekent concreet dat agrarische ondernemers in Rhenen 84 hectare landbouwgrond verliezen, grond die generaties lang is bewerkt, onderhouden en beheerd. Grond die niet alleen economische waarde heeft, maar ook sociaal en cultureel van betekenis is voor onze gemeenschap. Dit is geen papieren ingreep. Dit raakt gezinnen, bedrijfsopvolging, investeringen en toekomstperspectief.

Wat dit extra schrijnend maakt, is dat juist in het Binnenveld de afgelopen jaren al grote stappen zijn gezet. Tussen 2018 en 2020 is er al een substantiële hoeveelheid natuur gerealiseerd (Achterbergse Hooilanden). Ondernemers hebben meegedacht, meegewerkt en verantwoordelijkheid genomen. Er lopen gebiedsprocessen waarin boeren deelnemen op basis van vertrouwen; vertrouwen dat afspraken worden nagekomen en dat samenwerking loont. Door nu opnieuw 84 hectare natuur in te tekenen, zonder zich te houden aan bestaande afspraken, zonder een zorgvuldige onderbouwing en zonder afronding van het Natura 2000-beheerplan, wordt dat vertrouwen doorbroken. Dit voelt voor ondernemers als: eerst meewerken, dan alsnog geconfronteerd worden met nieuwe claims.

Daarbij is het belangrijk te weten dat er aan de andere kant van het Valleikanaal, aan de zijde van Gelderland, een groot, aaneengesloten natuurgebied ligt, deels aangewezen als Natura 2000 gebied en deels onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland (NNN), dat direct aansluit op de Utrechtse natuur. De verbinding waarvoor nu 84 hectare landbouwgrond wordt herbestemd, bestaat daarmee feitelijk al, zij het niet exact binnen de door Utrecht getekende lijnen. Dat roept de vraag op in hoeverre beleid dat bestaande, functionerende verbindingen negeert, zorgvuldig en gebiedsgericht is.

Het Ontwerp UPLG kiest hiermee voor verdringing van landbouw in plaats van samenwerking met de sector. Terwijl agrarisch natuur- en landschapsbeheer juist kansen biedt om natuurdoelen te realiseren mét behoud van

agrarische bedrijven. In het Binnenveld is bewezen dat samenwerking mogelijk is. Sinds 2021 is er een gebiedscoöperatie (Het Binnenveld) opgericht met in totaal 70 boeren, deels Gelderse, deels Utrechts. De boeren in deze gebiedscoöperatie werken samen om stappen te zetten wat betreft stikstof, energie en natuur. Samen met BoerenNatuur Utrecht Oost hebben zij een gebiedsnatuurplan gemaakt waarin landbouw en natuur vervlochten worden. Het nu eenzijdig vergroten van de natuurclaim ondermijnt dat proces. Zonder vertrouwen is gebiedsgericht beleid niet mogelijk. En zonder boeren is er geen beheerd landschap.

Wij verzoeken u daarom nadrukkelijk om:

- De 84 hectare in het Binnenveld niet vast te leggen als Essentiële percelen natuur in de Omgevingsvisie of Omgevingsverordening zolang lopende gebiedsprocessen en beheerplannen niet zijn afgerond;
- Bestaande afspraken en gerealiseerde natuurontwikkeling eerst zorgvuldig te evalueren voordat nieuwe ruimteclaims worden opgelegd;
- Eerst onderzoek te doen naar de onderbouwing, het doel en de effecten van de realisatie van deze 84 ha nieuwe natuur; daarbij is het van belang dat dit onderzoek in samenwerking met de agrarische sector wordt uitgevoerd;
- Ook de natuur buiten de provinciegrens te betrekken bij deze onderzoeken; aangezien daar de ecologische verbinding met de Achterbergse Hooilanden al ligt;
- Samenwerking via agrarisch natuur- en landschapsbeheer als volwaardig alternatief te erkennen en uit te werken;
- Geen onomkeerbare besluiten te nemen die het vertrouwen tussen overheid en ondernemers verder beschadigen.

Het Binnenveld is geen blanco kaart waarop steeds nieuwe beleidslagen kunnen worden ingetekend. Het is een levend gebied met ondernemers die zich al jarenlang inzetten voor landbouw en natuur.

Zorgvuldige besluitvorming vraagt om inzicht vooraf

Beleid maken is meer dan normen vaststellen en kaarten inkleuren. Het gaat over mensen. Over gezinnen die hun toekomst op het platteland zien. Over bedrijven die al generaties lang in Rhenen geworteld zijn. Over dorpen waar de agrarische sector een dragende pijler is van werkgelegenheid, saamhorigheid en identiteit. Juist daarom schuurt het dat bij dit ingrijpende beleid een structurele financiële onderbouwing ontbreekt én een integrale sociaaleconomische impactanalyse niet vooraf beschikbaar is.

Wat betekent dit concreet voor Rhenen? Voor de gezinsbedrijven in het Binnenveld? Voor opvolgers die nu twijfelen of zij het bedrijf nog wel kunnen overnemen? Voor werknemers in de landbouw en toeleverende bedrijven? Voor de leefbaarheid van Achterberg en het buitengebied? Die vragen blijven onbeantwoord.

Goed bestuur vraagt om zorgvuldigheid, rechtvaardigheid en verantwoordelijkheid. Dat betekent dat je niet alleen kijkt naar doelen op papier, maar ook naar de gevolgen voor mensen en gemeenschappen. Dat je niet vraagt om offers zonder helderheid over perspectief. Dat je geen besluiten neemt waarvan de sociale schade pas zichtbaar wordt als het te laat is.

Daarom verzoeken wij u nadrukkelijk:

- Geen onomkeerbare besluiten te nemen zolang een integrale sociaaleconomische impactanalyse ontbreekt;
- Eerst helderheid te geven over structurele financiering en compensatie;
- De gevolgen voor werkgelegenheid, bedrijfsopvolging en leefbaarheid in Rhenen expliciet en inzichtelijk te maken vóór vaststelling van het beleid;

Conclusie

Het Ontwerp UPLG, de Omgevingsvisie en de Omgevingsverordening leggen in deze vorm een onevenredige en juridisch bindende druk op agrarische familiebedrijven in Rhenen.

Daarom verzoeken wij Gedeputeerde en Provinciale Staten om:

- Geen juridisch bindende stikstofnormen vast te stellen zolang de brede haalbaarheid en uitvoerbaarheid daarvan niet aantoonbaar zijn onderbouwd;
- De reductiedoelen van 40 kg NH₃ per hectare voor de grondgebonden bedrijven en 90–95% reductie voor de niet-grondgebonden bedrijven niet juridisch te verankeren in de Omgevingsverordening. Leg uitsluitend

realistische en haalbare ambities vast, gebaseerd op praktijktoetsing en onafhankelijke doorrekening, zonder juridische afdwingbaarheid;

- De koppeling van emissieruimte aan het aantal hectares te schrappen; zolang landbouwgrond door overheidskeuzes wordt onttrokken en ondernemers daardoor buiten hun invloedssfeer extra reductiedruk ondervinden;
- De aanwijzing van 84 hectare nieuwe natuur in het Binnenveld niet vast te leggen zolang lopende gebiedsprocessen, wetenschappelijke onderbouwing, bestaande afspraken en Natura 2000-beheerplannen niet zijn afgerond; betrek bij deze onderzoeken de bestaande verbinding aan de Gelderse kant van het Valleikanaal;
- Geen onomkeerbare verplichtingen op te leggen zonder structureel geborgde financiering en duidelijke compensatieregelingen;
- Eerst een integrale sociaaleconomische impactanalyse uit te voeren vóórdat definitieve besluitvorming plaatsvindt.
- Aan te sluiten bij het landelijk beleid; de juridische verankering van ammoniakreducties moet op landelijk niveau plaatsvinden, niet op provinciaal niveau.

Wij, als CDA Rhenen, voorzien dat vaststelling van dit ontwerp UPLG en de Omgevingsvisie en -verordening in de huidige vorm ertoe zal leiden dat veel agrarische ondernemers hun toekomstperspectief verliezen. Niet omdat zij vandaag al niet aan de normen voldoen, de juridische verplichting gaat immers pas vanaf 2035 gelden, maar omdat deze zware en juridisch verankerde eisen nu al boven hun bedrijf hangen.

Wanneer ondernemers nu al weten dat zij in de toekomst niet aan deze normen kunnen voldoen, verdwijnt het vertrouwen om nog te investeren, over te nemen of door te ontwikkelen. Dat leidt tot stilstand, waardeverlies en uiteindelijk bedrijfsbeëindiging. Niet door acute overtreding, maar door het ontbreken van perspectief. Dit mag geen onbedoeld gevolg zijn van beleid.

Daarom verzoeken wij u dringend deze zienswijze niet alleen formeel te behandelen, maar ook de langetermijneffecten serieus te wegen. Rhenen is een plattelandsgemeente waarvan landschap, economie en leefbaarheid in hoge mate worden gedragen door de agrarische sector. Ondernemers beheren het gebied dagelijks en werken voortdurend aan verbetering; financieel en in balans met hun omgeving. Rechtszekerheid daarbij is cruciaal.

Voordat vergaande emissie-eisen juridisch worden vastgelegd in de Omgevingsverordening, moet er volledige duidelijkheid zijn over vergunningverlening en de juridische houdbaarheid daarvan. Ondernemers moeten erop kunnen vertrouwen dat verleende vergunningen overeind blijven. Zonder die zekerheid is investeren onverantwoord en komt bedrijfsopvolging onder druk te staan.

Daarnaast pleiten wij nadrukkelijk voor landelijke regie. Juridische normstelling van deze omvang hoort niet per provincie afzonderlijk te worden vastgelegd. Wanneer provincies eigen, strengere kaders vaststellen, ontstaat rechtsongelijkheid tussen ondernemers in verschillende delen van het land. Landelijke opgaven vragen om landelijke wetgeving, uniforme normen en gelijke behandeling. In Den Haag worden de contouren van nieuw beleid zichtbaar. Wacht daarop en sluit daarbij aan. Loop niet vooruit op nationale besluitvorming en voorkom dat ondernemers in de provincie Utrecht onevenredig zwaar worden belast.

Wij vragen u daarom met klem: stel dit Ontwerp UPLG en de Omgevingsvisie en -verordening in deze vorm niet vast. Kies eerst voor duidelijkheid, landelijke uniformiteit en daadwerkelijke rechtszekerheid, voordat u normen juridisch verankert die het toekomstperspectief van onze agrarische sector ondermijnen.

Met vriendelijke groeten,

Ben Hartholt
Fractievoorzitter CDA Rhenen

Siem Korver
Voorzitter bestuur CDA Rhenen